

Izkušnje iz trošenja kreditov

Tudi lani kakor prejšnja leta je prišla v Bosni in Hercegovini do izraza nepriljubljenost nekaterih kmetijskih organizacij, da bi pravočasno prevzele in porabile sredstva, ki so namenjena za pospeševanje kmetijstva. Iz raznih skladov — sklada za pospeševanje kmetijstva, amortizacijskih skladov, lastnih skladov gospodarskih organizacij, zatem zveznega, republiškega, okrajnega in občinskih investicijskih skladov je bilo lani kmetijstvu na voljo 6.136 milijonov din. Od te vsote pa je bilo porabljenih 3.316 milijonov, neuporabljeno pa je ostalo 2.820 milijonov ali 46 odstotkov celotne vsote.

Razen tega niso porabljenih sredstev izkoristili za najkoristnejše in najpotrebnejše namene: 32 odstotkov vseh sredstev je na primer šlo za gradbena in druga dela, čeprav bi jih morali porabiti predvsem za proizvodnjo. Posebno so slabo trošili investicijske naložbe v živinorejo. Čeprav so bile določene pomembne vsote prav za to gospodarsko vejo, odpade nanjo le 3,2 odstotka izvršenih investicij.

Kako slabo so bila izkoriščena posamezna sredstva, lahko najbolj razvidimo iz naslednjih primerov: decembra lani je bilo dodeljeno iz sredstev splošnega investicijskega sklada Bosni in Hercegovini 350 milijonov din kredita za nakup mehanizacije. Res je, da so bila ta sredstva v znatni meri izkoriščena, značilno pa je, da se jih je poslužilo le nekaj okrajev. Derventski okraj na primer, ki se je vse leto izkazoval s sposobnostjo, da je enakomerno trošil investicijska sredstva, je sam porabil iz tega kredita 97 milijonov, medtem ko sta okraja Banja Luka in Brčko kot izrazito kmetijska, ki zelo potrebujejo mehanizacijo, porabila neznatne vsote. Okraj Sarajevo, Livno, Goražde in Jajče sploh niso uporabljali teh kreditov.

Ali drug primer: od 110 milijonov kredita, ki je bil namenjen posamičnim proizvajalcem, je le okraj Brčko izkoristil 18 milijonov, medtem ko je ves drugi del vsote ostal neizkoriščen, čeprav je bilo v okrajih veliko zanimanje za kredit, posebno za nakup plemenske živine. Krediti so ostali neizkoriščeni samo zato, ker je bil pogoj za njihovo uporabo, da sodelujejo lokalni skladi s tretjino lastnih sredstev, mnogi občinski skladi pa niso imeli teh sredstev.

Veliko oviro za trošenje kreditov je doslej pomenilo pomanjkanje ali nepravčasna izdelava elaboratov. Letos po pravici pričakujejo, da se bo položaj v tem pogledu izboljšal. Ustanova, katere naloga je, da pomaga kmetijstvu v pripravljanju in izdelavi elaboratov — »Poljoprojekt« je razširila svoje poslovanje z ustanovitvijo svojih podružnic v kmetijsko najkvalitetnejših okrajih. Razen tega bo v znatni meri okrepljena tudi aktivnost poslovnih zvez. V prihodnje bodo izdelovali in dostavljali kmetijskim organizacijam tipske elaborate za najemanje kreditov za nakup živine, strojev, zasajevanje sadovnjakov in vinogradov itd.

Tako bo uporaba kreditov znatno poenostavljena in olajšana. Dosedanje izkušnje pa so pokazale, da bi se morali ljudski odbori in kmetijske organizacije v celoti bolj zavzeti in pripraviti za uporabo prihodnjih kreditov, da bi jih bilo mogoče pravočasno prevzeti in v količinah, ki so nujne in neogibne in ki jih daje kmetijstvu na razpolago družbena skupnost.

I. B.

Pospeševanje sadjarstva v Bosni in Hercegovini na podlagi kooperacije

S perspektivnim planom razvoja kmetijstva Bosne in Hercegovine je določeno, da se bo v petletnem razdobju znatno izboljšalo sadjarstvo te republike in da se bo pridelek sadja povečal za 25 odstotkov. Na podlagi te naloge je poslovna zveza za sadjarstvo LR Bosne in Hercegovine izdelala akcijski program pospeševanja te gospodarske veje.

V okviru tega programa bodo letos in prihodnja leta storili razne ukrepe, da bi se povečal pridelek na drevo, ki je sedaj precej nizek. To posebno velja za slive, ki sestavljajo 75 odstotkov vseh rodovitnih dreves. V povprečju dajejo sedaj 11 do 13 kg pridelka na drevo in ne rodijo vsako leto, temveč vsako drugo leto. Z asanacijo teh sadovnjakov kakor tudi z različnimi varstvenimi ukrepi je mogoče brez velikih investicij doseči, da bodo slive kakor druga sadna drevesa rodile vsako leto in se bo njihov povprečni pridelek dvakratno povečal.

Statistični podatki kažejo, da je v Bosni in Hercegovini 9.295.667 dreves sliv, ki še rodijo. Od tega odpade približno 6 milijonov dreves ali 70 odstotkov na slivo požegačo in druge kakovostne sorte, 30% pa na manj vredne vrste, ki so primerne le za kuhanje žganja. Od vseh dreves jih je približno 2,5 milijonov v stadiju popolne rodovitnosti. Ta drevesa dajejo povprečno 25 kg sliv, kar znaša 6.250 va-

gonov. Z asanacijo, ki jo imajo v načrtu in ki obsega ohranitev suhih, bolnih in razredčenih pregosto zasajenih dreves, nadalje z zimskim škropljenjem proti kaparju, z gnojenjem, okopavanjem in eventualno pomladanskim škropljenjem — bi lahko pridelek sliv s teh dreves podvojili, tako da bi dobili vsako leto namesto 6.250 vagonov 12.500 vagonov kakovostnih sliv.

Pospeševanje s kooperacijo

Akcijski program pospeševanja sadjarstva računa, da se bo asanacija slivovih nasadov izvedla v kooperaciji med zadrugami in posamičnimi pridelovalci. V sadjarskih postajah Goražde in Tuzla opravljene poskusi so pokazali, da znašajo stroški za asanacijo (8 kg umetnih gnojil, sredstva za varstvo rastlin, nagrade strokovnjakom, režijski stroški zadrug itd.) 200 din na drevo, delovna sila za izvedbo del pa 100 din. Razen tega je potrebnih še nadaljnjih 100 din izdatkov za pospravljanje in shranjevanje povečanega pridelka. Pri sklenitvi kooperacije bi zadruga kreditirala svojim članom reprodukcijska sredstva, pridelovalci pa bi investirali delovno silo ter prevzeli dolžnost, da izposojeni denar ali njegovo protivrednost vrnejo zadrugi v pridelku skupno z delom povečanega pridelka, ki ga bodo dosegli z asanacijo.

I. Bodnaruk

Kmetijska statistika RAZVOJ ŽIVINOREJE

Številčno stanje živine (v tisoč glavah)

Leto	konji	goveĀa	ovce	prašĀci	perutnina
1921	1.081	5.073	7.511	3.423	15.862
1931	1.333	5.718	10.934	4.457	ni podatkov
1949	1.050	5.278	11.654	4.135	19.354
1957	1.307	4.947	10.622	3.725	25.992

Statistični podatki o številčnem stanju živine v razdobju med dvema vojnama ne kažejo, kakor je razvidno iz tabele, velike razlike. Sele v l. 1957 smo presegli številčno stanje živine v l. 1921, z izjemo govedi. Vzrok za to je predvsem dejstvo, da je sklad živine v minuli vojni zelo trpel, zatem pa tudi v nezadostnih investicijah v to gospodarsko vejo v povojnem razdobju.

Tabela razen tega kaže, da so v živinoreji pri nas značilna znatna kolebanja. Sklad živine se je na primer v l. 1957 v primerjavi z l. 1956 občutno zmanjšal, posebno pri govedu, ovcah in prašĀcih. Medtem ko smo imeli l. 1956 3 milijonov 296 tisoč govedi, smo jih lani imeli 4 milijone 947 tisoč. All pa, medtem ko smo predlanskim imeli 11 milijonov 360 tisoč ovac in 4 milijone 655 tisoč prašĀcev, se je l. 1957 to število znižalo na 10 milijonov 622 tisoč ovac in 3 milijone 725 tisoč prašĀcev, kar pomeni, da smo imeli približno pol milijona ovac in prašĀcev manj. To zniževanje je bilo posledica slabega pridelka v rastlinski proizvodnji l. 1956 in motenj na tržišĀu živine za zakol. Pri tem pomeni pozitivno dejstvo porast števila krav za 142.000 glav, kar bo omogoĀilo naglo reprodukcijo pri govedu, medtem ko je pri drobnici ta reprodukcija tudi sicer laĀja in hitrejša.

NajveĀ živine je bilo v zadnjih treh letih v zasebnem sektorju. Od skupnega števila živine v l. 1957 je odpadlo na splošno druĀben sektor le 32.000 konj, 81.600 govedi, 300.000 ovac, 221.000 prašĀcev in 264.000 perutnine. Krepitev živinoreje na tem sektorju je ena izmed najvaĀnejših nalog na tem podroĀju v prihodnjem razdobju. To je doloĀeno tudi z druĀbenim planom petletnega razvoja l. 1957—61.

Āe upošteevamo tako druĀben kakor zaseben sektor, v celoti ne razpolagamo s potrebnim številom živine, niti zdaleĀ se ne izkorišĀamo velikih moĀnosti za poveĀanje sklada živine. Pri nas je lani odpadlo na eno gospodarstvo 1,25 konja, 0,70 goveda, 1,65 ovce, 2,62 prašĀci in 30,25 perutnine.

Ukrepi doloĀeni s petletnim planom, kakor so veĀje investicije v živinorejo, za tem selekcija živine, umetno osemenjevanje, zaĀita plemenskih ŀivali pred zakolom, licenciranje in drugi zootehniĀni ukrepi, bodo prispevali k hitrejšemu razvoju živinoreje ter poveĀanju proizvodnje te zelo vaĀne gospodarske veje.